

# PRIJÁTEL.

*Znanoszt razserjüvajočse mészecsne novine.*

Napréplácse cêna:

Nastrtnyek leto . . . . . 90 kr.

Broj 12.

Napréplácse pénez i novine szlisajôcse pizma szo na imé réditela v-Buda-Pest „országház“ poszlane.

## Szlédnji mészec.

*Eto je szlédnji broj v-etom leti.*

*Itak je edno leto preteklo. Prve, kak Szilvesztera-nôcs dvanájszeto vöro odbije, poglednimo sze na preminocse vrémen.*

*Vam, ki szte »Prijátel«-a za szvoj haszek vszáki mészec vrôke dobili, naj zahvaleno bode eto vase podpéranje.*

*Jaz dobro znam, ka eto podvzétje szamo kapla zmorja znanoszt. I dönok od koliko vszeféle zgodbe szte csüli po eti novinaj!*

*Préde ono lüsztvó, stero je brezi znanoszt.*

*I dönok sze nájdo táksi, ki eto kaplo nasim szlovenom ne voscsijo. Protivnicke szo »Prijátel«-i záto, ka zakój nase szlovenszko lüsztvó obüdjáva.*

*Od táksi je né vrédno gucsati. »Prijátel« de na du'ze szvekloscso razsürjavo. Szloboscino, pravico, postenjë bode glászo nadale.*

*Pride vrémen, more pridti, da vsze tó, ka szvéta dugovánja cslovecsánsztva sze na obládnoszt zdignejo.*

*Ki kmicsno nôcslübi, on sze boji zorja.*

*Cslovecsánsztva zorja, szloboscina, jezero jezér lüdi te csáka na szveti, pridi!*

*Na szloboscino je szamo vucsen národ zreli. V-etom deli je delaven tézák »Prijátel« za vász szlovene!*

*Najdo sze táksi, ki tó la'zejo, ka jaz nase szlovene prôti domovini, prôti onoj zemli dr'zd'zim, gde szte sze narodili, prôti onoj zemli, stera vam krühdá, prôti onaj zemli, za stere zemlé szloboscine szo sze nasi szloveni rávno tak borili, kak oni, ki szo vu jeziki tüdi vögri.*

*Vrokaj máte »Prijátel«-a 15-szet brojov, jeli jeszte v-ednom broji kaj táksega, ka bi vász prôti vogrskoz domovini dr'zd'zo? Vszáki lehko poglédne.*

*Ne vidi sze tém hüdovolcom, ka szlovenszki pisem vam. Kak pa te, csi nase lüsztvó drügi jezik nerazmi, scséjo té, ka bi sze znanoszt med nasimi szloveni razsürjávalo?*

*Nasim szlovenom né szlobodno, po njihovom maternom jeziki zvediti zgodjênja szveta? Ki tak prôti gucsijo »Prijátel«-i, té szo protivnicke nasim szlovenom.*

*Pa csi sze té laulaske za talé dobre vögre dr'zijo, za koj szoné 'ze dávno tákso solszko knigo pizsali, z-stere bi sze nasa szlovenszka deca vogrskzi návcsila?*

*Razpocste sze od csemérov hüdovolni: jaz szam pizso tákso knigó, tam szo v-solaj z-ete knige sze zdaj Szlovenszka deca vogrskzi vsi.*

*Vi, ki szamo simfati znáte, za naso szlovenszko lüsztvó sze pa neszkrbite, szte né drügo vrédni, kak zavr'zeni biti. Komi sze té plács priprávi, naj ga li noszi.*

**„Prijátel“** de du'ze 'zivo. Jaz drügoga nájema ne csákam, nego naj »Prijátel« hodi knajvecs szlovenszki hi'z. Ki odkrito récs rad csüje, naj »Prijátel«-a vrôke vzeme.

*»Prijátel« nikomi né pódv'zen. Nikomi sze ne ponizáva, nego bráni cslovecsánsztva dugovánj pravico.*

*Bóg dáj, ka sze bögse leto vcsákamo, kak je tó bilo, stero zdaj od nász szlobó jemlé. Naj sze pá zdravi i veszéli vidimo v-nóvom leti.*

*Naj tak bode!*

**Agustich Imre.**

## Pregléd.

*Budapest, 1-oga proszimca.*

Vnogo je v-preminôcsem mészeci na pré prislo, ali malo je dokoncsano. Lüsztvó sze mësá, gró'zi. Vszáki zná, kakda bi mogocsna biló pobogsati zdásnji lagoji sztális, ali to právo récs niscse ne vüpa vöpovedati.

V-országi nad lüsztvom velko szíromastvo. Dácsa viszika. Za tó je malo, ali nikaj né szkrbleno, kak bi szilüsztvó leh'zi kaj ripraviti moglo.

Deszét lét je minolo, ka nasa notresnja dugovánja szami ravnamo. Káksi veliki tróst szmo meli, naj szamo vrôke dobimo ravnanja del nasega országa, vsze de cvelo i bogásztvo de vsze povszéd! Ki jé né szlepi naj okoli poglédne v-országi.

Domovina je vnevarnom sztálicsi. Od toga obvarvati je du'znoszt vszákomi domorodci.

Pôleg banka i váme pogodba itak né dokoncsana. V-ton dugovánji vogrskzo i nemszo vladársztvo szta tak zglihala na szprótolje, ka csi bi ednoga tála szpráviscse jedinjanje od banka ali váme zaverglo, te je celo delo za ver'zeno, i ovoga tála vladársztvo tüdi more zcsészti dol zahvaliti. Tó je tak na nasem szpráviscsi vöpóvedano biló. Nemci szo tüho bili i né szo pravli, ka sze tó né tak zgodilo.

V-preminôcsem mészeci vu Bécsi nemszoga szpráviscsa poszlanci szo vöpovedali, ka oni nikak nescso povoliti, ka bi Vogrskziország táksi bank dobo, kak do ono meli. V-etom deli je nemszi miniszterium pomágo poszlance. I nemszi miniszterje szo tó tüdi pravli, ka njih prôti vogrskzomi miniszteriumi nikse obecsanjé ne véze.

V-ton vrémeni szo nemci ono szprávlanje, stero



sze v-dugovánji banka dogotovilo i stero je jáko szkri-vomá obdr'záno bilô, pred szvét prineszli. Z-tém szo nê zadovolni nemci, i nemremo mi zadovolni biti. Pôleg toga sze bank tak goriposztávi, ka ta dvá banka: eden vu Besci, te drügi vu Budapesti. Vszáki de poszebnó ravnani. Zvön toga bi bilô edno vu Besci szedécse ravnitelsztvo za obadvá banka. Banka szlisajôcse szrebra 30-ti tao bi sze moglo v-Budapest pripelati, i Vogrszkiország bi za szvojo potrêbcsino toliko pênev vô püsztó, koliko na té 30-ti tao szpádne. Nemcom bi osztalo 70-ti tao

Z-tôv pogodbov je Vogrszkiország od szvoje lasztivne pravice odpovedo, ár nas ország po právdi szlobodno celô szamosztójécsi bank goriposztávi.

Nemci sze jáko bojijo, ka csi mi kaj poszebnoga vrôke dobimo, nas ország sze zná od njih szploj odtrgnoti. Záto vnajvisisem meszti za nas ország kaj vôszpraviti jáko tesko.

Nemci tô scséjo naj szmo mi njim celo podvr'zeni. To 'zelejo, naj mi za njihovo volo od vszega odpovemo. Csi mi tô povolimo, te nêga tákse oblászti, stera bi nasega országa lidim pomogla. Do eti moa szmo sze záto nê mogli naprêpomocsti, ár nemci szo jáko pazili, najtolko pênev knam ne pisztijo, ka bi sze nas ország pomocsti mogo. Eto povoliti na du'ze toliko, kak sze szvojov lasztivnov rôkov szveta szpraviti.

Nemci tô právjio, ka oni ne odsztópigo, ráj sze naj tak razlocsimó, ka med nami zvön gláve poglavára nikaj navküpnoga nede.

Csi scséjo naj vsinijo, mi njim escse zahválimo

Na szpráviscsi je predszednik miniszter obpitan bio, ka sze vtom táli zgodilo? On je jáko pazlivo odgovoro. Szamo tô pravo, ka sze on itak ktomi dr'zi, ka od obadvá sztrána miniszteriuma na szprotolje dogotovleno. Ali ka vprisesztnom vrêmeni scsé napraviti, od toga nê gucso.

Ravnitelsztvo nemskoga banka ono szkoncsanje obadva miniszteriuma zavrglo, govorécsi, ka táksi bank na dvá sztrána nescse gorposztaviti.

Csi táksi trszci miniszterszko szprávlanje za vr'zejo, ztaksimi lidmi sze nebi szmeo miniszterium vecs v pogodbo püsztiti.

Ali na visisoj meszti je tá 'zela vöpovedana, ka bi sze bank naj ztemi lidmi gorposztavo. Skoda, ár nas ország bi dôbo ptühinszke lidi, ki bi radi pêneze dali za gorposztávlanja banka.

Ár nase vladársztvo nescse od szvoje 'zelé odsztópiti, i nemci sze tüdi trdo dr'zijo, nemski miniszterje szo knam prisli i obadvoje vladársztvo z poglavárom v-tom dugovánji tanácsivanje pela.

Nemski miniszterje szo domô odisli. Nikaj szo nê opravli. Ni te eden, ni te drügi tao nescse od szvojga 'zelenja odsztópiti.

Csüti je bilo, ka ti nemski i ti vogrszki miniszterje szo doli zahválili, ali poglavár ie od toga nikaj nêsteo znati.

Zdaj do tô pôti iszkali, po steroj ta sze zglihati mogla.

Szpráviscse preminôcsi mészec zacsnoloszedsztva obdr'závati. Zdaj, dugovánji pênev szo vtanácsivanje

vzêti. Kleti notri vzêti csákajo 216,918,539 rainskih; vödáno bode 233,970,222 rainskih; pomenkávalo bode: 17,051,683 rainskih. Eta suma za isztino 30 millionov szledí vözadene.

Do 20-toga togz mészeca szpráviscse naprêvzéta dugovánja dokoncsa i te poszlanci domo zodido, csi vnôgi 'ze prvle domô ne odszkocsijo.

Právda tak zapovê, ka vojszka honvédcska kak poszebná vojszka de vboj sla i z-országá vöidti neszmi. Zdaj szo honvéde dönok med ovo navküpnó vojszko raztálali Tak sze vidi, ka do honvéde na prê posilala.

Simonyi Lajos baron, ki je ne dávno miniszter bio poloobdelanja, ete dnih je vpiszmi szvojemi sztráni, steromi sze do éti mao szliso, na znánje dao, ka sztoga sztrána vösztopi, ár on pogodbo znemci nemre povoliti. Zdaj sze ne szlicsi ni ednomi sztráni.

**Z-Szobote** nam pisejo: Prinasz je veliko zburkanje pôleg velke ostarije. V-táksem meszti, kak eto jeszte, bi mogla táksa ostarija bidti, ka vszáki goszt, steri bride, bi mogo meszto dobiti. Zdaj csi dvá goszta prideta, eden more odidti kama inam, csi nescse na ceszti szpati. To je skodlivo za naso celo krajino. Vszaki sze pascsi od nász. Trstvo i drügo kaj táksega, ka bi vecs pênev vleklo knam, sze nemre prinasz na sztálno sztaviti. V-tom dugovánji zdaj to'zba tecsé. Jáko potrêbno za nas váras, ka sze naj pritrüca, koga sze szlisi, naj v-ostariji za doszta hi'z má za goszte, ali sze naj drügomi dopiszti za goszte hi'ze dr'zati. Nasa krajina, i nas varas to 'zelé, naj sze lüsztvó le'zi naprêpomága. Mi nemamo 'zelezne pôti, tak szmo od szvéta odgrajeni, záto 'zelemo, ka sze nam v-táksem naj kaj pomore, de je tô vsiniti mogocsno.

## B ó j.

*Budapest, 1-oga proszimca.*

Edem mészec je mino, ka primerje trpi. Na poli bojne je mér. Lüsztvó sze ne kole. Ali jeli mámo trost, ka potom mér bode? Kak sze zdaj ká'ze, tesko.

Ka sze zgodilo v-preminocsem mészeci? Naj oprvem ruszki caszar szvoje 'zelenje vöpovedo, ka je tô njagova vola, ka z-bojom törki naj henjanjo. To je te bilo, gda szo törki szrbe tak jáko zbili. Törki szo bogali. Szamo záto, ka naj niscse ne právi, ka szo mér zburkali. Rusz sze tak ztém protio, ka csi ga nedo bogali, za stiridvajszti vör na törszko zemlo vdári.

Potom je rusz pá zdrügimi 'zelami na prê sztôpo, kak on 'zelé, ka sze naj törka szlovenszka dr'zela ravnajo. V-tô je törk ne povolo, nego na tô szo poglavárje dokoncsali, ka vu Cáromgrádi potanácsivanji eto delo dokoncsajo. Na tom tanácsivanji bi sze te vsze dokoncsalo,, ka bi mér bio. Eto tanácsivanje prisesztni tjeden vküp pride. Jeli kaj dokoncsa? tô je pitanje. Tesko. Malo trosta.

Pogodba je nisteri tjeden tekla med poglavári, kak bi mogocsno bilô, mér nezáj szpraviti. Rusz med vszemi znájvéksim glászom gucso. Eto je Anglusa szvadilo, pa angluski miniszter predszednik pri ednoj priliki vöpovedo, ka csi rusz szilov na törszko zemlo vdári, anglus de törki pomágo. Csi anglus kaj vöpove, to gvüšno obdr'zi. Ruszi sze to nevidlo, záto ruszki caszar tüdi pri ednoj priliki, gda szo ga vu Moszkvi pozdráv-



lat prisli, vöppedo, ka on boj zacne, csi sze njagova vola ne dopuni.

Pöleg toga rusz i törk szta sze vednom kboji szprávlala. Rusz 'ze krédi má lidi na törszkoy granici, i vszáki dén sze lehko boj zacne. Szamo ka jáko more premisliti prvle, kak to delo zacne. Rusz more gvüsen biti, ka törka obláda; ka csi törk njaga obláda, te sze v-Europi velko delo zgodi i caszarsztvo nede trpécse. Csibi törk rëszan rusza obládo, te bi sze naj oprvem te poklacseni Polszkiország o'zivo. Ki tak jáko kresijo za oszlobodnjenje szlovenom na polotoki Balkani i tô szamo z-ruszm miszlijo doprneszti, naj sze zglédnejo na polszki národ. Jeli tê negucsijo szlovenszki jezik, pa sto ete národ poklacso? Rávno rusz. Od rusza szlovenszki národje szloboscino naj ne csákajo.

Jeli: sto je szrbe v-zdásnji boj na ráto? Rusz. Celi Szrbszkiország je na nikoj szprádleni. To májo ruszi zahváliti.

Od Angluskoga vladarsztva eden zavüpní mô'z je obhodo Berlin, Becs i Rim, vsze tê mesztaj je vladarsztva na tô steo pogucsati, naj sze za mér szkrbijo i naj ne dopüsztijó ruszi, ka bi Törszkiország raztrgo. Té poszlanec je nikaj ne opravo. Vu Berlini szo tak pöleg rusza, kak vu Becs i vu Rimi.

Zdaj od nemskoga sztrána na tô delajo, ka bi anglus z-ruszm vréd törszka dugovánja zravala. V-tom zdaj pogodba tecsé. Tesko v-tô anglus povoli.

Rusz nikak nescse od sztöpi, ka nebi szvojim seregom v-Bulgario sô. Törk tô nikak nescse dopüsztiti. Kak sze tô zgodi, velki bój vövdári.

Tak sze glászi, od nasage sztrána zvojszkov tüdi na törszko zemlo scséjo idti. Te bi szi törszka dr'zela raztálali. Bulgario rusz, Bosznio nas, i Cárigrád bi anglus v-röke dóbo.

Za nistere dnih sze prevr'ze, ka sze zgodi. Za nász bi velka neszrecsa bila, csi de nasa vojszka na törszko zemlô sla. Törki do sze do szlédnjega csloveka hránili, ár za njih je zdaj 'zivetí ali mreti. Nas ország je prôti tomi, ka bi mi prôti törki sli. Kak sté szo záto vu Becs csemerni, vogszki szoldák sze ne de prôti törki bio. Tô dobro znájo, ki tô dugovánje vroka májo, záto tak zamüdlávajo, ár ne vüpajo zacsnóti, kak sté njihovoga szrcá'zela njih na tô pritiszkáva. Vogszkiország nikak ne dopüszti, ka bi sze pri Dünaji rusz doli szez, ár tebi naszkoromo na nász tüdi réd priso, ka nász naj pod szvoj bics szprávi.

V-tom dugovánji törki i vogri eden sors májo. I. né szamo njiva, nego národí vszi, ki szloboscino 'zelejo; ár csi bi sze zdaj tô zgodilo, ka od trê caszarov dokoncsano, národje bi pod szamovolno oblászt szprávleni bili. Záto szo jáko vkanjeni vszi tê szlovenszki jezik gucsécsi národje, steri od rusza szloboscino csákajo. To je ta naj véksa lá'z. Rusz za szvoje oblászti volo szamo poklacsiti 'zelé národe i szloboscino. Záto szloveni moro ztáksimi národí dr'zati, steri szo sze vszigdár za szloboscino borili.

Rusz je jáko prôti Vogszkomiországi i potom ovi szlovenje tüdi. Vogszkiország je ni ednomi lüčkomi národí v-országi szvoj materni jezik ne porobo, kak szo delali prinasz nemci, i kak zdaj dela rusz na polszkom.

Prinasz sze szamo tô 'zelé, ka pöleg szvojga maternoga jezika naj vszaki zná orszaeski jezik tüdi. To je na celom szveti tak.

Ka do eti mao cêla Europa ne sztoji v-bojnom ognji, tô je nas ország obvarvo. Zná bidti, ka ruszko i nemsko pritiszkávanje nase poglávársztvo dönok na pela, ka nasa vojszka na törszko zemlo sztöpi, ali naj te oni odgovor dájo od onoga, ka de sze godilo.

Vsze gotovo k-ednomi táksemi boji, káksega escse szvét ne vido. Prinasz na mali, na tühoma sze tüdi szprávlajo vszaki dén sze zná zgoditi, ka do szoldáke notrizváli. Záto sze vszáki naj tak krédi dr'zi.

Nase poglávársztvo najbolje Bismarck na bój ráta. Gvüsnó je, ka to záto dela, ka v-toj bojnoj szpletanci Becs i nemce k-szebi scsé potégnato. 'Ze dávnok na tô dela. Bismarck je velki lisztják, njemi bög vari vörvati.

**Vu Szerbii** zdaj vsze tüho. Med törszkov i szrbszkov vojszkov je granica potégnjena, kak te eden i te ov szlobodno ide. Te véksi tao ruszov, steri szo 'ze v boji bili, szo domo odisli. Zdaj meszto tê drügi ido v Szerbio. Szrbi nemajo volo sze na du'ze boriti. V-cêlom országi je velka nevola. Csi de boj dale teko, szrbi komaj 60 jezér lüdi do meli vöposztaviti. Ruszka vojszka vsze küp, z-sterov na törka scséjo vdariti 4—500 jezér lüdi zadene; törki tüdi toliko vöposztávijo; zvon toga csi de velka szila mohamedanszke vöre vszáki cslovek orosjé popádne. Tô bi nazgrüntano delo bilo! To je ne szlobodno dopüsztiti. Lüsztvo sze naj záto kole, ka ruszki caszar naj nad vecs lüdi oblászt má.

**Vlaskiország** sze tüdi k-boji szprávla; tê szo tüdi na peleni; tak tüdi Grcskiország.

Med ruszkov vojszkov 200 jezér polszki szoldákov jeszte; v-eti niksega vüpanja nemajo. Tak tüdi na polszkom rusz jáko pazlivi, ka csi sze bój zacne, naj na polszkom kákxa szpletanca vö ne vdári.

Zdaj szo poglávárje v-tom, ka Anglus naj povoli, ka törszka dr'zela raztálajo. Csi anglus tô povoli, te törk zopsztom boj zacne. Ali da je tô ne gvüsnó. Gvüsnó je tô, ka sze bój mámo csakati.

## Ruszko poszlansztvo pred polszkom králi Báthory Stevani.

— Zképom. —

Polszkiország nigda mocsno králesztvo bilo. Ti prednjari szo sze tecsasz medszebom grizli, ka szo ország na nikoj szpravili. Pred 300 leti te z-Erdelszkoga zebrani Báthory Stevan je bio polszki kral. On je szigoren cslovek bio, ország je v-táksem rédi dr'zo, ka njemi mogocsno bilo, rusza v-ednom velkom boji zoscukati. Trikrát je ruszki caszar poszlance poszlo k-polszkomi králi, ka ga naj proszijo za mér. Nas kép tô ká'ze, gda szo kralá trétjkrát poiszkali. Kral na sztölci szidi, száblo na kolenaj dr'závsi. Prednjim klecsi te ruszki cerkveni glávník, na glávi z-korónov, na zlátom tanjeri szô i krüh dr'zéci, i szvojga caszara zásztavo klácsi.

Tak zmo'zen ország je tô bio nigda; zdaj té národ raztrgani.

Ete kép je eden polszki málar napravo, Matejko. Jáko lepi kép i je tak velki, kak edne velke hi'ze sztena. Toga képa cena je 50 jezér rainskih.





Rusko poszlansztvo pred polsz





Hom králi Báthory Stevani.



## Szlovenszke národne peszmi.

### Jankics.

Odisao je Jankics daleko na szenje,  
 Odo je konjicsa, küpo je devojko,  
 Pelao jo domo szvojoj sztároj májki:  
 „To vam jeszte, májka, moja mila drága.  
 Moja mila drága, vasa práva sneha,  
 Lepo mi jo hránte, escse lepse vcsite.  
 Ja pa morem iti szveta obhoditi —  
 Szveta obhoditi, cara doszlü'ziti.  
 Gda szedem lét miné, teda nezáj pridem,  
 Csi pa mene ne bo, gda szedem lét miné,  
 Szedem lét na punom eden tjeden du'ze,  
 Teda iscsi, drága, szlobodno za drüгим.  
 Szedem lét je prêslo, szedem let na punom,  
 Szedem lét na punom, eden tjeden du'ze,  
 Eden tjeden du'ze, Jankics ne je dojso;  
 Njag'va mila drága 'ze za drüгим hodi.  
 Na jütro da sztáne, 'zalozten posztáne,  
 Njega je pitala njegva ta carica:  
 „Kaj je tebi, Jankics, kaj szí tak 'zalozten?“  
 Sinocs mi sze szenja, to sze zaszenjalo,  
 Da mi moja drága 'ze za drüгим hodi.  
 „Idi, idi Jankics, vu pizsa e stale,  
 Pa szí ti obszedlaj szvojga vranca konja,  
 Pa sze jahaj domo szvojoj sztároj májki,  
 Szvojoj sztároj májki, szvojoj mladoj ljubi.“  
 Iso je Jankics vu te pizsane stale,  
 Pa szí je obszedlo szvojga vranca konja,  
 Pa je jahao domo szvojoj sztároj májki,  
 Szvojoj sztároj májki, szvojoj mladoj ljubi.  
 „Dober vecsér, májka, moja sztára májka,  
 Jeli bi vi meni sztana dati mogli?“  
 „Nemremo vam dati, puna j' hi'za szvati.“  
 Iso je Jankics teda sztaresini:  
 „Jeli bi vi meni sztana dati mogli?“  
 Právi sztaresina :, moremo vam dati:  
 Jankicsa v-hi'zico, konjica v-stalico,  
 Jankicsi pecsenko, konjici detelco,  
 Jankicsi 'zganico, konjicsi vodico.  
 One zagledala szvoj prsztan pri njemi  
 Teda zakricsala: „Eto je moj ljubi,  
 Eto je moj ljubi i tó te najbôgsi!“

### 'Zelja za drágo.

Kitica zelena, rô'zica remena,  
 Nagibaj sze k-meni, ja sze bod-m k-tebi.  
 Mörice, Drávica, globoka vodica,  
 Nemrem te leteti, ne znam te plavati;  
 Lisztek bi ti pizsao, al' ga ne znás esteti,  
 Drügi bi ga esteli, naso ljubov znali.

### Devojka i katana.

Tecse, tecse bisztra voda  
 Njê je ime Möra,  
 Na njoj plava sajka-ládja  
 Szrebrom okována.

Vu njê szidi devojcsica  
 Tensa pa vizzika.  
 Bregom jaha mlád' katana  
 Pa szrcano sze szmeje:  
 „Pomoz ho'ze, devojcsica,  
 Bog dáj moja bila!“

Da bi znála, da bi znála,  
 Da bi tvoja bila,  
 Z-mlekom bi sze izmivala.  
 Kaj bi lepsa bila,  
 Sikom bi sze opászala,  
 Kaj bi tensa bila;  
 Na prszte bi posztajala,  
 Kaj bi véksa bila.“

„Nêszam ti ja, mlád' katana,  
 Devojcsica mlada,  
 Tri szam szinke porodila,  
 Escse tri bi rada.  
 Eden mi je vu Eszéki  
 Zbelim perom pise;  
 Drügi mi je v-Carigradi  
 Cári blágo szprávlja;  
 Tretji mi je v-Büdiní,  
 On z-Büdinov láda.“

## Tecasz sze ne szlecsi, dokecs ne namenís szpát idti.

— Prepovedávka. —

V-ednoj máloj vészi szam notaros. V-logokrát me lidjé v-ednom ali v-drügom dugovánji poiscesejo. Zvészi 'ze vszáki cslovek bio primeni. Eden cslovek je bio dönok, ki me za potrebnosti volo nigdár nê poiszko: te sztári Krtár János. Dober vért, pôleg toga posteni, vrlí cslovek bio. Nigdár znikim sze nê szvajüvo; nê je küpüvo, ali odávo je tüdi nê, i tak je nê potrebüvo pizsimo prosnja, szprávlanja i nê notarosa.

Medtemtoga sztári ednoga hipa dönok priso klonc-kat na moji dveraj, znjim je prisla njagova 'zena, njagoviva zeta i njagove cseri. Teva sztáriva szta jáko pokorne i tühovne nature bilá: meszto njiva szo cseri i zeti gucsali. To szam zvnogoga gucsa zarazmo, ka to sztarisovo vérsztvo na szvoje imé seséta dati pripiszati.

Piszma szam dogotovo.

Te sztári, prvle, kak sze podpiszo, szvojga szedis-csa gorsztano, pa sze k-sztoli blízavo. Tak szam zapazo, ka ti sztopáji toga sztároga szo zmesani. Prijo pero i pérastio vtinto vtekno. Tak je niksi bio, csi ga ne poznam, kakti toga vszigdár trêznoga csloveka, zapi-jánoga bi nagnjen bio njaga dr'zati. Na mé sze zgledno i jeklavo pito, csi sztoga nikaj lagojega nede?

Zeti i cseri szo sze pascsili njaga pomiriti.

— Ka dönok miszlijo, ocsa, ka za lagojega bi moglo sztoga bidti. Oni do nam tak ocsa, kak szo do eti mao bili, tak szlobodno delajo, ka sze njim vidi, kak do eti mao;



delati njim nê potrebnô, mi mo 'ze delali, oni do li pocsivali. Postüvali mo nji, kak do eti mao, toplôcso, szühocso njim poszkrbimo i njih od vötra obvarvamo. Bremen znjihovi ram na nase nakladémo. Ka lagojega bi sztoga bilo?

Jaz szam moje mislênje tüdi na prêdao.

— Oni szvojo deco najbolje poznajo i najbolje znájo: jeli na bojoznozt májo zrok. Csi szo do eti mao proti njim nê to'zbe meli, miszlim, szlobodno szo pomirni, vpreminôcsem nji tüdi postüvali bodo. Csi szo pa szküszi, ka do eti mao te eden ali te ov . . .

— Oh, proszim, goszpon notaros — právi te eden scsapnáti, 'zutvlasznáti cslovek — v-telikájsem vrêmeni sze toti vcsászi zgodilo, ka szklêca, 'zlica z rogátala.

— Bog me, mi szmo — právi ta edna szneha — nigdár nê rogátali, oni . . .

— No . . . no . . . moj drági szin — jeklao te sztári — vem sze jaz ne bojim. I z-tém je pero prijo i sze zvelkimi klükasztimi literami podpiszo: sztári Krtár János. Zanjim szo sze szini i cseri podpiszali. Gda te 'zuti zet piszo: csobe i rôka szo njemi trepetala, ne vem, zakój? Pred odidnjenjom te sztári k-meni, sztôpo i plá-cso takso; od 'zganoga vina mocsno szago szam na njim opazo. Te 'zuti od praga nezáj priso, szkrivomá me edno petko v-pregiscso potiszno, za trüd, kak je on pravo . . .

— Nê de vecs, moj drági, kak koliko je te sztári plá-cso — i njagove pêneze szam szrdenjom njemi nezaj dao. Ete cslovek sze meni ne vidi . . . Ali záto nikaj ne; te sztári meo toliko pámeti i szí v-piszmi 14 plügov zemlé obdr'zo.

Te 'zuti cslovek sze escse na ceszti nagibavo, hválo moj trüd, mocsno obecsávo, ka szledi escse bolje za szlü'zi. Pred njagovim noszom szam dveri zapocso. Nepreterpljivi cslovek, merzi sze mi od njaga.

Vecsér szam sze 'ze szpát správlo, klonckajo mi na dveraj. Te 'zuti je notri sztopo, vrokaj zednim velkim korblom; tak szam csüo, da bi vnjam rece brécsale i piscsanci cvilili; z-korbla nikoliko glá'zov tüdi vönalükávalo; vendar vnjih palinka bila. Korbeo zrok djao, potom dvá deszetnjeka na szto na léko i brezsramote me oproszo, ka njemi meszto tisztoga pízma, stero szam njemi vgojdo napiszo, naj drügo na pravim i naj z-toga pízma vöniham, ka te 14 plüg zemlé ta njeva nücala; vem on szvojev 'zenov tema sztáriva tak vsze dá, ka njima potrebnô.

Ete neszramotni cslovek me jáko razcsémero. Krv me v-lice szkocsilo, roka sze me gjenola, ka ga zavüha tresznim; ali znao szam sze zadr'zati.

— Gde szo ta pízma? — pito szam.

— Eto szo — z-tem je vö z-'zepa potégno, pa me vrôke dao. Frisko po pádnem pízma, razcseszem, pa szam njemi v-ocsi lücsa.

— Ti lagoji cslovek — szam sze nanjega szkricso — miszlis, ka mo jaz tebi hamicno pízmo rédo. Od hájaj! Tô más tvoja pízma, tvoj dár, tvoja pêneze, naj vsze tô prêde z-tebom vréd! — pa z-tém szam ga vöszühno.

Edno leto je minolo. Krtár János je na tosbo kmeni priso, ka prôti njima szo zeti jáko lagoji: malo njima dáta jeszti, i tô njima naocsi mecseta, z-hi'ze szta njiva v-edno klêt potisznola. Ednoga hipa te sztári obkáro szine, zakoj szta tak lagojiva, na tô ga te 'zuti szühnjá-vati zacsno i gda ta sztára 'zena mo'zévi pomágala, tô je zbrszo, právivsi: pôť gor pa dol pela, vüva tü nikaj nemeta; idta, kama znáta.

— Nê mogôcse — szam pravo zcsüdivanjom — vem szam jaz tiszta pízma razcsêszo. Isztina, ka te falate vszebom odneszo, ali na tákse priszmo pri grüntnoj knigi nikáj ne dájo. Lehko szta vüva drügo pízma dalá?

— Ka bi dalá, za tiszto nama tüdi 'zao.

— Nikáj sze ne sztarajte. Ete tjeden poglédnem grüntno knigo.

Tak sze zgodilo, ka szam pogledno grüntnoknigo i vidim, ka Krtár Jánosa cêlo vérsztvo na zete szpizszano, tak, ka njiva niti eden sztopaj zemlé nemata. Na nágo szta szlecseniva, pa niti szta escse nê szpát sla.

V-tom deli te 'zuti mogo nikso hamiczijo napraviti.

Te va sztáriva szta k-fiskálisi sla.

Te prvi fiskális, steri je jáko posteni bio, tô pravo, ka on ne vzeme gor tákso szpleteno delo, z-steroga malo haszka dobi. Te drügi je prêk vzeo. Na prê szta njemi mogla velko sumo plácsati, vszáki mészec proszo, vleko i za edno leto teva sztáriva szploj na nikoj szpravo, ali záto nikaj nê vcsino. Sla szta k-trétjemi, komi szta 'ze ne mela nikaj dati, obecsala szta, ka csi vérsztvo nezaj dobita, pol pôva njemi dáta. Té je toliko vcsino, ka na drügi dén tomi 'zutomi na szkrivomá na znánje dao, ka ga naj gorpoiscse kak najprvle. Ete fiskális teva sztáriva edno leto norüo. Zádñjis v-toj naj véksoj nevoli szta sze k-meni obrnola. Obecsala szta mi pol vérsztva, szledi sztami vsze obecsala. Njima nikaj nê trbe, vsze naj bode moje, szamo naj njiva hrá-nim do szmrti.

— Moji drági sztári lidjé, meni nê trebê z-vasega niti edna brázda. Szamo mi plácsajta sztroske, tak da bi vama szvedocsansztvo piszo. Meni de za doszta té nájem, csi pravico vö szprávim.

Na kráci sze vözvedlo, káksi neposténi cslovek je te 'zuti. On teva sztáriva na pelo i za pójo, ka szta pri-meni tiszto pízma podpiszala, stero szam jaz razcsêszo. Te 'zuti je dao drügo pízma na praviti, pôleg steroga szta teva sztáriva vsze ka szta mela, prekdalá. Pá szta njiva za pôjila i tak szta sze podpiszala.

Te 'zuti je na deszét lét vözo priso. Teva sztáriva szta vérsztvo nezáj dobila.

Eta példa je vnogim hasznila. Vnôgi szinovje szo nê vüpali sztarise pretiszkávati, naj njim v-'zitki vérsztvo prêk dájo. Ka naj sze prvle doj szlecséjo, kak bi szpát sli. Tak moji drági, csákajte, naj sze szami dolszlecséjo . . . Csákajte! Sz. K.

## Razlocsne glászi.

*Budapest, 1-oga proszimca.*

— Z-vecs meszti szmo oproseni, naj sze vu „Prijátel“-i zdaj 'ze od vszê szlovenszki národov szlovenszki právipisz



nüca. Rozlocsek je máli i ki nebi na vajeni bili na té právi-  
pisz, frísko sze ga navcsijó. Tô sze záto vcsini, ár sze z-tem  
„Prijátel“ bolje razsiri, nájmre vu Med'zimurji, odkec vszáki  
meszec vecs i vecs napréplácsarov sze glászi. Záto ka sze  
právipisz ponácsisa, „Prijátel“ de na du'ze vören, csi glih szlo-  
venszkim jezikom, szvojoj vogrszkój domovini i k-szloboscini.  
„Prijátel“ nikomi nêpodvr'zen, szvoja 'zela i szvoja mislénja  
tak gor, kak dol odkrito vöpvé.

— **V-etom leti je tô szlédnji meszec.** Trôstam sze, ka do szlo-  
veni na du'ze vörni „Prijátel“-i, steri de njim na du'ze glászo,  
ka sze na szveti godi i vcsio v-ednom i v-drügom deli. Té veszeli  
glász zdaj 'ze naznánje damo, ka ovo leto de „Prijátel“-a cena  
ménsa, ka na cstenjé sze naj vszakomi szíromáki prilika dá.  
Veszélo nôvo leto vam 'zelém vszem!

— **Vu Temesvármegyövi** je med lidmi veliki glád. Minisz-  
ter pénez 80 jezér rainskih njim poszodó, ka szi naj za szejanje  
szemen küpijo.

— **Eden csésztnik** poste deklino na rôdo. To sze tak zgo-  
dilo, ka te csésztnik je edna lépa 'zenszka i te pizsma noszács  
vsze mogo povresti i po babo be'zo.

— **Vu Oroszi** véski te csésztnik poste sze v-szvojo sörjo za  
lübo. Tô je njéni mô'z zvedo, 'zeno na falate vküp zoszeko,  
postno hi'zo vu'zgo, szebé pa obeszo. Vesznicsarje szo na  
postnika tak csemerni bili na tô, ka szo ga steli bujti.

— **Kral i kralica** sze na Gödöllü zdr'zavata. Do szvét-  
kov tam bodeta. Kral vecskrát na Budapest pride orszacska  
dela oprávlát.

— **Lovino goszpoda** blizi glávnoga várasa obr'záva.  
Ednoga jelena pisztijo, 200 pszov za njim i goszpoda i goszpé  
pa nakonji jahajo zanjimi. To je na zgrüntano prázkanje po  
njivaj, po grabaj, dokecs jelena nevlovijo. Ete dnih jelen notri  
prijé'zo váras, pszi li zanjim i goszpoda tüdi. Takse vküp  
bé'zanje biló, dabisze szvét obrno. Jelena szo v-ednom stacuni  
zgrabili. Medtémoga to nebi szlobodno bilo vcsiniti. Zatô bi  
mogli pokastigani bidti. Varasko lüsztvó je nê zato, ka bi stoj  
szpszih, zkonji premetávo. Csi sze goszpoda scsé zmenjati,  
za tô je za doszta velko pôle. Na tô sze varasko lüsztvó jáko  
razcsémerilo,

— **Rim pápe otajnik** Antonelli, eden vucsen cslovek, ki je  
vu cerkveni dugovánjaj vnogo vcsino, vpreminócsém mészeci je  
vu 73-tom leti mreó. 100 millionov vrédnoszti je zanjim osztao,  
stero njagovi brati i szesztre dobijo.

— **Szerbszke vojszke** prednji generao, Csernajeff je v-Becs  
odiso. Tesko de vecs nezáj so.

— **Té, ki je v-Becsi** pizsmanoszácsa bujo, kak szmo vprv-  
lésem broji pizsali, je na 20 lét vöze oszodjen.

— **Nezgrüntana nešzreca.** Na Kecskeméti eden no'zár,  
gda je 'zerjávó 'zelezo vö z-ognja vzéó i sze obrno, te rávno je  
njagov 14 lét sztar pojep pôleg njaga be'zo i zglavov v-'zerjávó  
'zelezo vdaró, stero njemi glavo pré'zgaló.

— **Zima sze** na protolesnje vrémen obrnóla. Csi de tak  
toplo, kak zdaj, drevje de gnalo.

## Máli vért.

— **Vesko szadiscse.** Z-vecs meszti nasz pitajo, ka koga  
sze szlisi one sztroske nosziti, stera szo potrébna na veska  
szadiscsa. Tam gde je szadiscse v-grüntnoj knigi na vész  
z-szpiszano, tam more vész, gde pa szadiscse sze ednoga ali  
drügoga vedlüvanje sôle szlisi, tam té sôle prednjari moro  
sztroske nosziti, ali dohodki szo te tüdi njihovi. Ár szadiscse,  
csi sze glih k-nisteroj sôli szlisi, vprvom rédi za veska potréb-  
csino more szadike pôvati, záto táksa solszka szadiscsa vész  
tüdi more pomáhati. Pri táksi szadiscsaj sztroske eta dela  
nücajo: ograjanje szadiscsa, za polevanje sztúdenec, ali  
szkrblenje kákse drüge prilike zapolevanje, skér, ka sze pri  
szadiskom deli nüca, szemen i szadike, csi tô deca nebi za  
doszta vküp zpraviti mogla, napréplacsanje novin na táksém  
jeziki, steroga vesko lüsztvó razmi. V-etom leti szo sze veska

szadiscsa v-orzági z-velkim brojom gorposztavila, szamo  
v-nasem kráji, med szlovem sze ne nájde niscse, ki bi tô dugo-  
vánje na prépomágo. Goszpon *Lukácsy Sándor*, ki szo za eto  
dugovánje od miniszteriuma zavüpani, szo mi ete dnih pravli,  
ka sze njim jáko csüdno vidi, ka nasi szlovenje, csi szo glih  
blüzi stajarcóm, pri steri lehko vidijo, kak sze tam za szajenjë  
drevja szkrbijo, dönok tak malo v-tom táli scséjo za szvoj ha-  
szek delati. Csi bi stera vész szemen ali szadike nücala, naj  
sze vpiszmi kmeni obrné, pa jaz táksém jáko rad naznánje dam,  
gde je tô dobiti za fal péneze.

V-etom mészeci sze more drevje csisztiti, grabe kopati i  
drevje od závcov obrániti.

Letosz szád velko ceno má. Eden vért je za 80 püt grüsk  
800 rainskih dobo, eden drügi za szád 1200 rainskih notri  
vzeo. Eti prinasz sztó pogácsna jáboka sze za 8 rainskih  
odávajo.

Vu proszimec mészeci je pri vérsztvi pocsinék. Pasclivi  
vértovje záto nájdo delo, ti nemárni pa ido eszi ali tá, gde  
njim leh'zi dén miné. Vertinje najvecs dela májo v-tom me-  
szeci tüdi. Gde szo néhenjali z-povom konopeo i léna, tam  
zdaj májo delo roké i kolovratje. V-toploj hi'zi predéjo de-  
vojke, 'zenszke, pa szi popevajo. Stera, stera med njimi pri  
prelici kama inam miszli, dalecs, sto zná kama? pa vtom mis-  
lenji li bolje goni kolovrat . . . Ki kaj drügo delajo, tam pa  
sze nájdo, ki znájo prepovedávati kaj lépoga.

Lüsztvó sze vsze bolje na tô navája, ka plátno i kaj  
drügo, ka sze prvle pri hi'zi spravilo, zdaj 'ze vstacunaj kü-  
püje. Po táksém nasi pénezi v-ptühinszke országe odido, ár  
prinasz escse néga toliko naprávnic, ka bi té vsze na pré po-  
sztavili, ka je za nasega országa lidi potrébno. Záto naj sze  
vszáki vért tak szkerbi, ka plátno i kaj drügo, stero je mo-  
gocsno pri hi'zi pripraviti, naj domá na préposztávi. Isztina,  
nede tak fino, csi bi v-stacuni küpo, ali du'ze de trpelo.

V-orzági szojo táksa meszta, gde lüsztvó szvoj céli oblék  
pri hi'zi na préposztávi.

Od nistera leta mao lüsztvó vsze bolje lepsi oblék noszi,  
nájmre 'zenszke. Poglednite nase szlovenszke deklino i 'zen-  
szke, kak sze zdaj noszijo, pa jeli kak szo sze noszile pred tre-  
szetimi léti? Prav je, ka sze lepo noszijo, pa csi szo cifraszte,  
tô escse tüdi nê greh, ár oblek poká'ze, káksi cslovek je stoj,  
ali csi stoj rad má lepi oblék, naj je za tô szkrblivi, ka szi ga  
naj szam szprávi. Dekline rade strumfe noszijo, pa na tô dönok  
ni edna ne miszli, ka dokecs sze na pasi szprevája, ka bi szi  
tecsasz strumfo strikala. Ali csi scsé strumfo meti, vstacuno  
ide. Za tô more meti péneze.

Vnogo tákséga jeszte, ka szi lüsztvó lehko szamo pri-  
právi, szamo more volo meti, ár doszta tákséga sze nájde, stero  
sze lehko za csasz kratenje oprávi.

Ki vsze zrédoma csini, táksémi ne szfali vrémen. Neszmi  
nemáren bidti, i na razveszeljávánje naj tüdi csasz má. Zdaj  
do 'ze tü kolino tüdi. Ki je delaven bio, zdaj sze lehko pocsiné i  
sze szpominé od szvoji bli'zni, ki je neszreca pobila. Posteno  
'zivetü, lübitü eden ovoga: táksi je szpuno du'znoszt próti bôgi  
i próti lidém.

**Szilje.** Cêna sze vszáki tjeden bolje poveksáva. Zvönszki  
országov sze malo szilja knam pripela i bojno vrémen tüdi  
szilje v-velkoj ceni dr'zi. Cêna je bila: psenica 74—89  
klgr. 'zmécsna 11—12 rh. 90 kr.; 'zito 70—72 klgr. 10 rh.;  
jecsman 60—62 klgr. 6 rh. 95—8 rh. 50 kr.; ovesz  
36—40 klgr. 7 rh. 50 kr. — 8 rh. 90 kr.; kukurca 74 klgr.  
6 rh. 90 kr.; grah beli 11 rh. 50 kr.; velko zrnaszi 10 rh.;  
pizsani 9 rh.; grásics 16 rh.; lécsa csiszta 15—20 rh.;  
pseno 9 rh.; mak 43 rh.; orehi 13—18 rh. Mászcsava  
73 rh.; lój 60 rh. Szlive z-lagvom 30 rh. — 'Zivinszko  
szenje: pár volóv 180—286 rh.; dojne krave edna 66—125 rh.,  
za meszáre pár kráv 130—226 rh. — Govenszko meszó 100  
klgr. 46—50 rh.

Podgovoren réditel: **Agustich Imre.**